

ปัจจัยนำ ปัจจัยเชื้ออำนาจ และการจัดการของ
ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ

นางสาวสุภาภรณ์ กุลบุตร

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN : 974-17-3909-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

121170654

ANTECEDENT, FACILITATING AND MANAGEMENT FACTORS
OF NURSE ENTREPRENEURS

Miss Supaporn Kulabutr

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3909-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยนำ ปัจจัยเชื้ออำนาจ และการจัดการของ

ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ

โดย

นางสาวสุภาภรณ์ กุลบุตร

สาขาวิชา

การบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสถิตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว)

สุภาภรณ์ กุลบุตร : ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และการจัดการของผู้ประกอบการพยาบาล
อิสระ. (ANTECEDENT, FACILITATING AND MANAGEMENT FACTORS OF NURSE
ENTREPRENEURS) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์, 154 หน้า.
ISBN 974-17-3909-5

การศึกษาเชิงประจักษ์โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยนำเอื้อ
อำนวย และการจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระจำนวน 5 ราย รวมทั้งปัญหาที่เผชิญและการแก้ไข เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
เชิงลึกและใช้แบบสัมภาษณ์ ชนิดคำถามปลายเปิด จากกรณีศึกษาที่เป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระซึ่งเป็นเจ้าของกิจการบนพื้นฐานความรู้
ทางการพยาบาลมากกว่า 5 ปี ในลักษณะการประกอบอาชีพที่ต่างกัน ทั้งในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 5
ราย โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยนำที่มีผลต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ คือ ครอบครัว สถานศึกษา และสถานที่ทำงาน ปัจจัยนำในครอบ
ครัว ได้แก่ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้องหลายคน ครอบครัวมีอาชีพค้าขายและฐานะยากจน
ทำให้ชีวิตวัยเด็กมีความลำบากและต้องรับผิดชอบภาระงานหนัก และได้รับการปลูกฝังให้มุ่งมั่นในการเรียนดี ปัจจัยนำในสถานศึกษา ได้แก่
แก่ การได้รับความรู้และทักษะ มีผลการเรียนดี เป็นตัวของตัวเอง ได้รับโอกาสศึกษาและอบรมต่อต่างประเทศ มีประสบการณ์เป็นผู้นำ
และชอบทำกิจกรรม ส่วนปัจจัยนำในสถานที่ทำงาน ได้แก่ มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพยาบาลเฉพาะสาขา ได้รับโอกาส
แสดงความสามารถด้านบริหาร มีโอกาสไปศึกษาดูงานต่างประเทศในสาขาที่ปฏิบัติ โอกาสในการขึ้นสู่ตำแหน่งระดับสูงเป็นไปได้ยาก
ระบบสายงานมีระเบียบข้อบังคับมาก ทำให้ไม่มีอิสระในการทำงานและสภาพองค์กรไม่มั่นคง ซึ่งปัจจัยนำในสถานที่ทำงานยังเป็นเหตุ
จูงใจที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระได้มากที่สุด

2) ปัจจัยเอื้ออำนวยให้ริเริ่มประกอบการพยาบาลอิสระ ได้แก่ การมีศักยภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับการเป็น
ผู้ประกอบการที่ดี มีพื้นฐานความรู้ทางการพยาบาลที่ดีและศาสตร์อื่นในด้านภาษาอังกฤษและความรู้เชิงธุรกิจ การมีแหล่งทุนและช่อง
ทางหาแหล่งทุน การสนับสนุนจากครอบครัว มีพี่เลี้ยง อิทธิพลจากผู้อื่นในวงการเดียวกัน นโยบายรัฐบาลเปิดช่องทางให้ มีทัศนคติที่ดี
ต่อวิชาชีพพยาบาล อายุที่เหมาะสม และสังคมมีความต้องการบริการสุขภาพเพิ่มขึ้น

3) การจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ปฏิบัติตามหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดโครงสร้าง การนำ
และการควบคุมร่วมกับประเมินผล โดยมีการวางแผนด้านเงินทุน ทำเลที่ตั้ง บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และการตลาด แต่ไม่ได้มีการเขียน
แผนและจัดโครงสร้างไว้แบบหลวมๆ ในเบื้องต้น เริ่มจากกิจการเล็กๆ แบบครอบครัว ต่อเมื่อมีการขยายงานจึงจัดทำโครงสร้างอย่างเป็นทางการ
ในด้านการนำ มุ่งเน้นสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ในรูปค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา ให้อิสระในการทำงานและมีบรรยากาศใน
การทำงานแบบเป็นกันเอง ส่วนการควบคุมร่วมกับประเมินผลงานนั้น มีระบบประเมินบุคลากรในลักษณะ 360° โดยมีแบบฟอร์มในการ
บันทึก จำนวนและความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของผลงานอันดับแรก รองลงมาคือ ผลกำไรจากรายได้

4) ปัญหาที่เผชิญและการแก้ไขของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ มีด้วยกัน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรก การขาดทุนใน
ระยะเริ่มต้นที่ต้องใช้เวลา กำลังกายและใจด้วยตัวเอง และขาดทุนในระยะขยายงานที่เป็นผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลลดค่าเงินบาท
ตามสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ที่ต้องตั้งสติ ยอมรับและค่อยๆ คิดหาทางแก้ไข ประเด็นที่สอง การจัดการด้านบุคลากร ให้มีมาตรฐานและ
จำนวนตามที่ต้องการได้ จึงต้องมีการอบรมเองภายในและส่งอบรมภายนอกพร้อมด้วย รวมทั้งมีการประกาศรับสมัครเพิ่มทั้งในระดับผู้
ปฏิบัติและผู้ช่วยบริหาร ซึ่งในต่างจังหวัดประสบปัญหานี้มากที่สุดและยังคงต้องดำเนินการแก้ไขต่อเนื่องอยู่ ประเด็นที่สาม ปฏิบัติ
ไม่ถูกต้องตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายวิชาชีพ โดยต้องมีการเสียค่าปรับในเบื้องต้น จากนั้นต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจและ
ปรับให้ถูกต้องตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่ 4 การบริหารเวลา ที่ต้องทำการจัดสรรเวลาให้ได้เหมาะสมกับทั้งครอบครัวและ
การดำเนินธุรกิจ

สาขาวิชา...การบริหารการพยาบาล.....ลายมือชื่อนิติ.....
ปีการศึกษา..2546.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4277835836: MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: ANTECEDENT FACTORS / FACILITATING FACTORS / MANAGEMENT FACTORS / NURSE ENTREPRENEURS

SUPAPORN KULABUTR : ANTECEDENT, FACILITATING AND MANAGEMENT FACTORS OF NURSE ENTREPRENEURS. THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF. PANIDA DAMAPONG, Dr. PH.. 154 pp. ISBN 974-17-3909-5

This empirical research by using qualitative case study was proposed to explore antecedent, facilitating and management factors of 5 nurse entrepreneurs, some of problems they encountered, and the strategies they used to overcome these problems. The data were collected by in-depth interviews and utilizing open-ended questions during an interview. A sample of 5 nurse entrepreneurs in different types of nursing employment ,more than 5 years, were selected through purposive sampling technique. The content analysis technique was used in data analysis. The major finding were as followed :

1) The 3 antecedent factors affecting in becoming a nurse entrepreneur were family, school and work place. Antecedent factors in family were childhood democratic rearing, the firstborn in many young siblings, self-employed occupational family and poverty, so childhood life were taken hard working responsibility, and strongly commitment in good study were taught from parents. Antecedent factors in school were getting more knowledge with skill, very good results of the examination, self independent, being in leadership position, had the opportunity for continuing education in abroad and enjoyed participating school activities. Antecedent factors in work place were expert skill and nursing experience in particular. having the opportunity for working in administration field and studying aboard, Due to complicate structure and regulations of each individual institution make it difficult to get promotion. Moreover, antecedent factors in work place were also motivated toward nurse entrepreneur.

2) The facilitating factors for initiating a nurse entrepreneur were having potential and personal characteristic that are suited to be a good entrepreneur, good nursing background and other field in terms of English and business administration knowledge. Having capital fund and source of fund, family support, fosterer, being influence by other nurse, government support, good attitude, suitable age and increasing of social demand on health service.

3) Management of nurse entrepreneurs was implementing 4 issues that were; planning, structure management, directing and controlling with evaluating. At the beginning, the nurse entrepreneurs planed for investment, location, personnel, consumables and marketing. However, they did not make a plan in written and managed structure roughly. Starting from small business as family business, then formal prepared structure in related to directing, concentrating on motivation of personnel in terms of compensation, overtime, independent work, and friendly work environment in expansion stage. For controlling with evaluation, they implemented 360-degree personnel evaluation by recording quantity and satisfactory of clients as first key success indicator and profit as second key success indicator.

4) The encountered problems and solutions of nurse entrepreneurs had 4 issues that first was loss at the beginning by dedicating their time, physic and mind, following by Baht currency floating of government policy as economic crisis in expansion stage by being conscious, recognition and keeping patience to find solution. Second was personnel management that was standard and number of personnel as required. Therefore they should provide internal and external training including recruitment for operations and management assistant level that was found in upcountry and still solved continuously. Third was doing business that was not in compliance with nurse professional and labour law by paying fine at the beginning. After that, they should learn and adjust to do in compliance with such regulations and laws. Fourth was time management that was equally allocated to family and business properly.

Field of study...Nursing..Administration.....Student's signature.....*Supaporn Kulabutr*
Academic year..2003.....Advisor's signature.....*Panida D*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ดามาพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้แนะนำ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ คอยดูแล ติดตาม เอาใจใส่ ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งประคับประคองและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุษดี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 ท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือ สละเวลาอันมีค่า ในการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและการเอื้อเฟื้อสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้รับการศึกษาจากทุกท่าน ตลอดจนรู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจในความกล้าคิดและกล้าทำ พิสูจน์ให้เห็นถึงลักษณะบทบาทของพยาบาลที่เป็นเอกสิทธิ์ มีความเป็นอิสระในวิชาชีพ ที่สามารถแสดงบทบาทในบริบทของสังคมได้มากกว่าการเป็นลูกจ้าง

อนึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาสับสนุนทุนสำหรับการทำวิจัยบางส่วน

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่และน้องสาวทั้งสอง ที่ให้ความสนับสนุนและให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ในการศึกษา ขอขอบคุณพี่จิราภรณ์ ศรีไชย ผู้ให้แรงบันดาลใจและคอยกระตุ้น ทั้งผลึกและดัน ในยามที่ท้อแท้ พี่เพชรฯ ชวนะพันธุ์ ที่สนับสนุนให้แหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ร่วมรุ่น ที่ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยดี

สุภาภรณ์ กุลบุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
คำจำกัดความในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการประกอบการอิสระ.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ.....	17
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงประจักษ์และเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
การเลือกกรณีศึกษา.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
4 ประวัติชีวิตและการประกอบการพยาบาลอิสระของกรณีศึกษา.....	67
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	122

สารบัญ (ต่อ)

รายการอ้างอิง.....	137
ภาคผนวก.....	145
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	146
ภาคผนวก ข หนังสือยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย.....	147
ภาคผนวก ค แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Interview guideline).....	148
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	154

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา.....	93
2	ปัจจัยนำในครอบครัวของกรณีศึกษา.....	100
3	ปัจจัยนำในสถานศึกษาของกรณีศึกษา.....	105
4	ปัจจัยเอื้ออำนวยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกรณีศึกษา.....	115
5	ปัจจัยเอื้ออำนวยในการประกอบการพยาบาลอิสระของกรณีศึกษา.....	116
6	ปัญหาที่เผชิญและการแก้ไขในการประกอบการพยาบาลอิสระของกรณีศึกษา.....	120

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	57
2 แสดงปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย ปัญหาและการจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ที่ได้จากการศึกษา.....	121

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย